

OCENA UČINKOV NOVE ZAKONODAJE (ZAKON O DOHODNINI, ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU) NA SAMOZAPOSELENE V KULTURI

Pripravilo: Društvo Asociacija, Odprta zbornica za sodobno umetnost

Povzetek

V gradivu bomo prikazali začetno analizo učinkov nove davčne in pokojninske zakonodaje na prihodke samozaposlenih v kulturi. Pri tem bomo uporabili podatkovno bazo, ki jo je posredovalo ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS. Analiza bo najprej prikazala značilnosti sedanje prihodkovne strukture samozaposlenih v kulturi in posebej opozorila na sedanjo veliko neenakost v prihodkih. V osrednjem delu bo prikazana ocena učinkov nove zakonodaje. Nova zakonodaja bo prinesla veliko skupno izgubo v skupni višini 596.374,66 EUR, torej skoraj 600.000 EUR skupne izgube. Kar je dodaten razlog za skrb je to, da se od tistih, od katerih se jemlje (torej večinoma od tistih z najnižjimi prihodki), jemlje skupno kar 651.446,79 EUR oz. 1.826-tim samozaposlenim v kulturi se vsakemu jemlje v povprečju ca. 357,00 EUR letno. Obenem se ohranja dosedanja velika neenakost dohodkov med samozaposlenimi, saj bodo učinki najmočnejše prizadeli tiste z nižjimi prihodki. V času velike gospodarske krize, ko so posebej na udaru tisti z najnižjimi prihodki, so torej omenjene spremembe nesprejemljive in bi bilo potrebno razmisliti o možnostih za ublažitev takšnih učinkov. Finančnemu ministrstvu in vladi Republike Slovenije torej predlagamo, da ob uvedeni novi zakonodaji vpelje popravek in vključi za posameznike s statusom samozaposlenih še 15% posebno osebno olajšavo, s čimer bo močno omilila negativne posledice za samozaposlene (zlasti za tiste, ki si v sedanji krizi resnično ne vedo več pomagati zaradi nizkih prihodkov).

1. Spremembe v zakonodaji

S 1.1.2013 so stopile v veljavo nekatere novosti pri obračunavanju prispevkov in davkov za samozaposlene v kulturi, kot posledica pričetka veljave novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) in Zakona o dohodnini (ZDoh-2L). Bistvene nevarnosti oz. nevšečnosti, ki bodo za samozaposlene z novim zakonom nastale povzema v svojem pismu Društvo Asociacija oz. Koordinacija samozaposlenih:

- 1. Kot pokaže preprost izračun dohodnine za normiranca s 70-odstotnimi normiranimi stroški in primerjava z ureditvijo, ki je veljala do 31. 12. 2012 (pripravljen s strani Društva novinarjev Slovenije in kasneje dopolnjen s strani Društva Asociacija in Odprte zbornice za sodobno umetnost), so največji oškodovanci nove davčne zakonodaje samozaposleni z najnižjimi prihodki, med katere sodijo predvsem samozaposleni v nepridobitnih dejavnostih, kot so tiste na področju kulture. Izračun nam pokaže, da bodo tisti z najnižjimi prihodki, ki letno zaslužijo do 10.000 EUR in doslej niso plačevali dohodnine, sedaj plačali 600 EUR dohodnine. Prav tako se*

višina dohodnine za okrog 500 EUR zvišuje samozaposlenim, ki zaslužijo letno do 18.000 EUR. Kot je razvidno iz izračuna, se torej pozitivni učinek nove davčne zakonodaje v obliki nižje dohodnine pokaže šele pri dohodkih, ki se gibljejo okoli 35.000 evrov na leto. Če stanje ilustriramo glede na dostopne podatke, pozitivni učinek sprememb ZDoh-2L torej velja le za tiste samozaposlene v kulturi, ki jim prispevke za socialno varnost plačuje ministrstvo (saj nimajo stroška, ki ga po veljavni davčni zakonodaji kot samozaposleni ne morejo več uveljavljati) in letno zaslužijo več kot 15.000 EUR. Ta kriterij zajema približno četrtno od skupno 2.340 v register MIZKŠ-ja vpisanih samozaposlenih. Glede na lani sprejeto Uredbo o samozaposlenih v kulturi (Ur. list RS, št. 64/12) pa lahko sklepamo, da bo šel trend v prihodnosti v smeri zniževanja njihovega števila. Na drugi strani je za vse tiste, ki si prispevke za socialno varnost plačujejo sami (nekaj manj kot polovica samozaposlenih v kulturi) izračun dohodnine po novi zakonodaji v primerjavi s starim bolj neugoden.

2. *Zakon o dohodnini (ZDoh-2L, 59. člen) prinaša povišanje priznanih normiranih stroškov na 70 %, kar se na prvi pogled zdi ugodneje za samozaposlene, ki uveljavljajo normirane stroške. V resnici pa t. i. normiranci s to spremembo izgubijo vse ostale davčne olajšave – splošno olajšavo, posebno 15-odstotno olajšavo, olajšavo za vzdrževane družinske člane, olajšavo za prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Prav tako tudi ne morejo uveljavljati stroškov za plačane prispevke za socialno varnost. Ukinitvev olajšav je samozaposlene doletela po analogiji z samostojnimi podjetniki in malimi podjetji, ki pa za razliko od posameznikov s statusom samozaposlenega v kulturi nimajo vzdrževanih družinskih članov in si ne vplačujejo dodatnega pokojninskega zavarovanja, zaradi česar je bilo priznavanje olajšav samozaposlenim do zdaj ključnega pomena. Pri navedenih olajšavah gre za osebne olajšave, ki bi morale biti pravica vsakega posameznika, ne glede na njegov status. Izenačitev z malimi podjetji se s tega vidika dodatno sporna, saj posega v osebne pravice samozaposlenih. Obenem je ukinitvev osebnih olajšav posameznikom s statusom samozaposlenih sporna zaradi zahteve, da samozaposleni vodijo dva ločena računa zaradi transparentnosti poslovanja, obenem pa posegajo v vrsto osebnih pravic. S tem se samozaposlovanja ne spodbuja, ampak zavira in obremenjuje z dodatno birokratizacijo.*
3. *Prav tako spremembe Zakona o davčnem postopku (ZDavP-2F) prinašajo več administrativnega dela samozaposlenim, ki morajo akontacijo dohodnine po novem obračunati in odvesti sami. Plačevali bodo pavšalno mesečno (ali – v primeru, da je njihov letni prihodek nižji od 6.000 EUR bruto – trimesečno) akontacijo, odmerjeno na osnovi prejemkov v preteklem letu. Pri tem velja opozoriti še, da odslej osnova za odmero davka ni več prejeta plačilo, pač pa izstavljeni računi (ZDoh-2L, 49. člen), zaradi česar bi posledično lahko nastal problem zaradi neplačevanja računov s strani naročnikov. Kot najranljivejši subjekti na trgu zahtevamo, da se davek od prihodkov dejavnosti samozaposlenih v kulturi obračunava na podlagi plačane realizacije in ne*

na podlagi fakturirane realizacije. To možnost imajo tudi vsa mala podjetja. Mala podjetja gredo lahko v stečaj, samozaposleni pa za poslovanje in plačilo davčnih obveznosti jamčijo z osebnim premoženjem, kar lahko privede do osebnega stečaja.

- 4. V novem Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) je za samozaposlene za prehod z minimalne na najnižjo pokojninsko osnovo predvideno dveletno prehodno obdobje, za podjetja pa petletno. Zahtevamo enakopravno, če ne ugodnejše obravnave pri zakonsko predpisani osnovi za plačevanje pokojninskih in zdravstvenih prispevkov. Glede na to, da gre za dodatno obremenitev socialno najšibkejše skupine predlagamo, da se za samozaposlene ohrani možnost plačevanja prispevkov za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje od minimalne osnove.*

V naši analizi se bomo osredotočili predvsem na posledice druge od zgoraj navedenih točk: uvedbe 70% pavšalnih normiranih odhodkov (namesto dosedanjih 25%) ter ukinitvi večine olajšav za samozaposlene (v našem primeru bomo govorili predvsem o ukinitvi splošne olajšave ter posebne osebne olajšave v višini 15%). Kot bomo pokazali v analizi, je omenjeni ukrep, čeprav morda uveden glede na pripombe v preteklih letih, ki so že omenjale uvedbo 70% normiranih stroškov kot boljšo možnost od predhodne, izveden napačno in vodi v:

- 1) Ohranjanje oz. povečevanje neenakosti v dohodkih samozaposlenih, ki je že sedaj visoko
- 2) Izgubo na strani velike večine samozaposlenih, ki dosega do 10% njihovih letnih prihodkov
- 3) Veliko skupno izgubo za samozaposlene, ki v skupnem učinku znaša skoraj 600.000 EUR
- 4) Jemanje tistim, ki so v času krize že tako na udaru zaradi najnižjih prihodkov in (veliko) dajanje tistim, ki so že tako v skrajnem repu porazdelitve po višini dohodkov

2. Nekaj o značilnostih samozaposlenih v kulturi, vidnih iz poslanih podatkov

Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport (MIZKŠ) je bilo v namene analize pripravljeno posredovati zbrane podatke o letnih prihodkih samozaposlenih v kulturi (tistih z in brez pravice plačevanja prispevkov) za leta 2009, 2010, 2011. Spodaj prikazujemo nekaj osnovnih deskriptivnih značilnosti, vidnih iz podatkov. V prikazu in nadaljnji analizi smo izločili tiste posameznike, ki so imeli vrednost pri vseh kategorijah enako 0 EUR ter tiste, ki so imeli skupne prihodke negativne (skupaj 95 oseb). Iz vzorca smo izključili tudi osebe, za katere so obstajale nejasnosti glede podatkov v tabeli (npr. neskladje med statusom in višini prihodkov). Tako je naš končni vzorec sestavljalo 2296 samozaposlenih v kulturi.

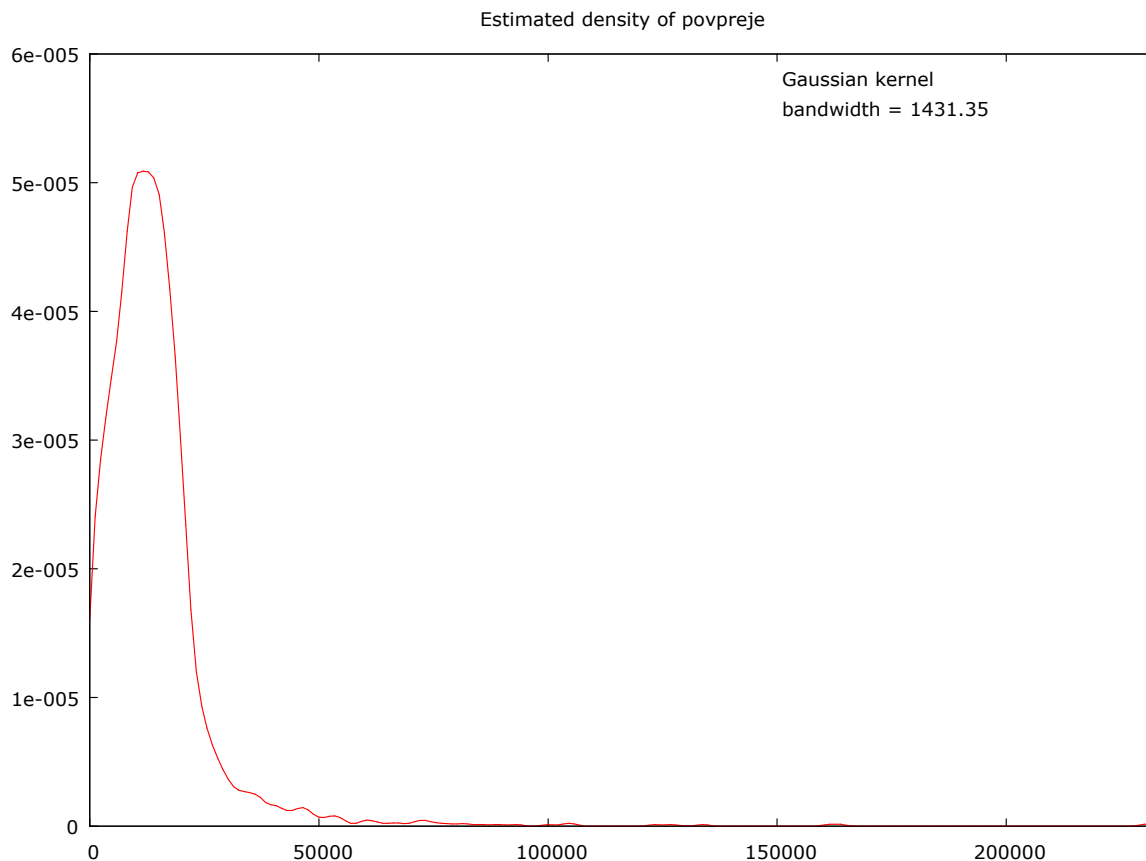
	Znesek 2009	Znesek 2010	Znesek 2011	skupaj	povprečje
Mean	14.570,80 €	14.086,40 €	14.056,80 €	42.714,00 €	14.238,00 €
Median	12.110,20 €	12.505,90 €	12.464,00 €	37.195,60 €	12.398,50 €
Minimum	-3.947,37 €	-4.036,86 €	-4.748,35 €	0,85 €	0,28 €
Maximum	440.993,00 €	200.865,00 €	361.414,00 €	697.272,00 €	232.424,00 €
Std. Dev.	18.780,30 €	13.426,40 €	15.340,80 €	41.499,80 €	13.833,30 €
C.V.	1,28889	0,953142	1,09135	0,971574	0,971574
Skewness	9,85998	4,33669	11,111	6,4387	6,4387
Ex. Kurtosis	165,446	36,699	226,031	73,5119	73,5119

Tabela 1: Zbirna statistika osnovnih podatkov o samozaposlenih (vir: MIZKŠ, lastni izračuni)

Iz zgornje tabele lahko najprej primerjamo podatke o povprečnih prihodkih v letih 2009, 2010 in 2011, skupnih prihodkih in povprečnih prihodkih treh obravnavanih let. Tu ne opazimo posebnih razlik med leti, v vseh primerih se povprečni (mean) letni prihodki gibljejo med 14.000 in 14.500 EUR. Minimalni prihodki so lahko nični (in zato realno negativni zaradi plačila prispevkov), maksimalni pa izjemno visoki, saj lahko na letni ravni znašajo tudi prek 400.000 EUR.

Posebnih razlik tudi ni opaziti tudi pri mediani (sredini porazdelitve, torej prihodku, ki ga ima posameznik, ki je natančno na sredini lestvice prihodkov vseh samozaposlenih). Lahko pa opazimo veliko razliko med povprečjem in mediano, ki se razlikujeta kar za približno 2.000 EUR oz. 13%. Mediana, torej prihodek samozaposlenega na sredini lestvice je precej nižja od povprečnih prihodkov samozaposlenega. Vse to je že prvi pokazatelj, da porazdelitev ni enakomerna in da je precej več tistih z nižjimi prihodki od tistih z višjimi.

O tem govori tudi podatek o nagnjenosti krivulje (skewness). Pri vseh spremenljivkah je ta vrednost močno pozitivna in večja od 1, kar govori, da je porazdelitev močno nagnjena v levo in ima veliko večino vrednosti levo od povprečja, torej med tistimi z nizkimi prihodki. Porazdelitev je tudi močno »špičasta« (kurtosis), kar pomeni, da je večina vrednosti skoncentrirana na majhnem prostoru, repi pa so precej nizki in majhni (malo število vrednosti je v repih krivulje, zlasti na desnem robu, t.j. med tistimi z visokimi prihodki). Za boljšo predstavbo je spodaj približna krivulja porazdeljenosti povprečnih prihodkov samozaposlenih, napravljena z uporabo Gaussove kernelne funkcije.

Slika 1: Porazdelitev povprečnih letnih prihodkov samozaposlenih (vir: MIZKŠ, lastni izračuni)

V spodnji tabeli prikazujemo tudi porazdelitev prihodkov samozaposlenih po vseh decilih¹ porazdelitve.

Model 1: Quantile estimates, using observations 1-2296
 Dependent variable: povpreje
 Asymptotic standard errors assuming IID errors

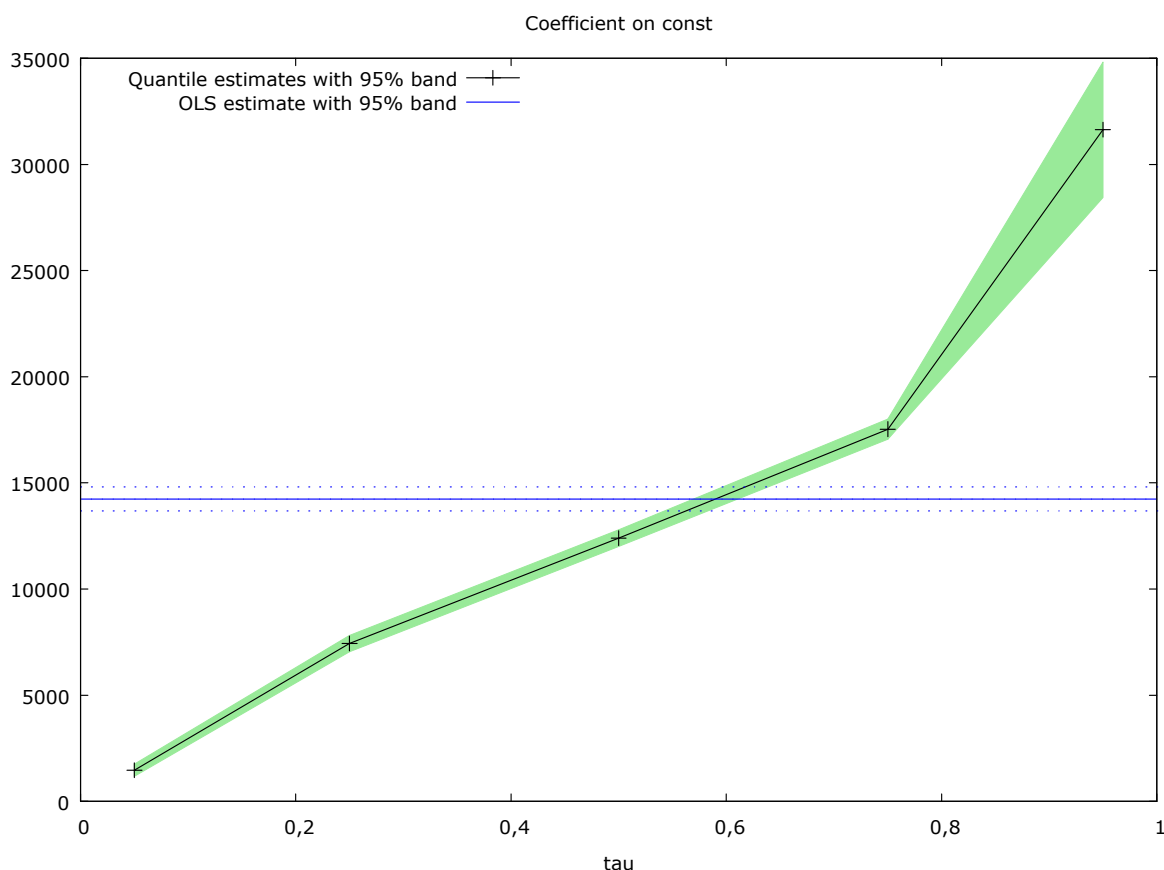
	tau	coefficient	std. error	t-ratio
const	0,100	3378,78	223,484	15,1187
	0,200	6142,19	249,343	24,6335
	0,300	8521,43	203,868	41,7988
	0,400	10442,5	208,802	50,0115
	0,500	12398,5	198,762	62,3789
	0,600	14372,0	199,134	72,1727
	0,700	16344,1	197,690	82,6755
	0,800	18758,3	206,674	90,7632
	0,900	23332,5	678,043	34,4115

Median depend. var 12398,53 S.D. dependent var 13833,28

Tabela 2: Porazdelitev prihodkov samozaposlenih po decilih, začenši od spodaj (vir: lastni izračuni)

¹ Decili označujejo razporeditev samozaposlenih po vrednosti povprečnih prihodkov na desetine: najnižjih 10%, drugih 10%, tretjih 10%,... najvišjih 10%.

Iz zgornjih podatkov vidimo, da ima spodnjih 40% samozaposlenih v vzorcu (vrednost pri 0,400) povprečne letne prihodke pod 10.000 EUR. Še več, le 10% samozaposlenih ima povprečne letne prihodke nad 23.000 EUR, torej nad t.i. cenzusom. Po tej meji prihodki naglo rastejo, zgornjim 10% prihodki precej hitreje naraščajo v večini porazdelitve. To ilustrira tudi slika spodaj.

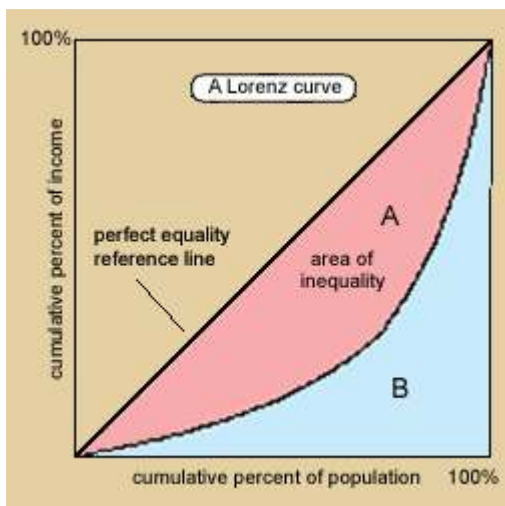
Slika 2: Porazdelitev prihodkov samozaposlenih, krivulja po kvantilih porazdelitve (vir: lastni izračuni)

Zadnja stvar, ki jo velja omeniti glede osnovnih podatkov o samozaposlenih, so velika nihanja v prihodkih med leti, kar je bilo razbrati iz podatkov. Izračunan povprečni koeficient variacije takšnih nihanj je okrog 0.5, kar kaže, da bo v povprečju letni prihodek nihal do polovice skupnega prihodka (nekdo, ki ima povprečni letni prihodek 20.000 EUR, bo precej verjetno vsaj v enem od let imel prihodke tudi do 10.000 EUR nižje). To povzroča tudi možno večjo nezanesljivost v naših izračunih, o čemer bomo več spregovorili ob koncu. Velja pa omeniti, da povprečni letni prihodki *vseh* samozaposlenih (kot smo jih prikazali v tabeli 1) ne odstopajo bistveno med leti, kar vendarle zmanjša pričakovano negotovost v prihodkih samozaposlenega.

O neenakosti dohodkov med samozaposlenimi

Naj na tem mestu napravimo zelo kratek ekskurz, da bi potem v tretjem delu končno predstavili izračunano oceno učinkov. Ekskurz nam bo pomagal bolje predstaviti omenjeno oceno učinkov, predvsem pa njen negativni učinek na neenakost v prihodkih, ki je že sedaj zelo velika.

Neenakost prihodkov v ekonomiji ponavadi merimo z Ginijevim koeficientom. Ginijev koeficient označuje ploščino med simetralo lihih kvadrantov in Lorenzovo krivuljo v prikazu porazdelitve prihodkov. Lorenzova krivulja, ki jo je razvil Max O. Lorenz, je neke vrste simbol merjenja in analize dohodkovne neenakosti in je na splošno zelo priljubljeno grafično orodje. Pokaže nam s kolikšnim deležem celotnega dohodka razpolaga določen delež prebivalstva (Stanovnik & Stropnik, 1995). Na vodoravni osi imamo kumulativno nanesene enote populacije, ki so razvrščene po višini dohodka y tako, da je prejemnik najnižjega dohodka prvi (z leve), prejemnik najvišjega dohodka pa zadnji. Na navpični osi merimo kumulativne odstotke celotnega dohodka $\Phi(y)$. Na spodnji sliki je prikazano risanje Lorenzove krivulje.

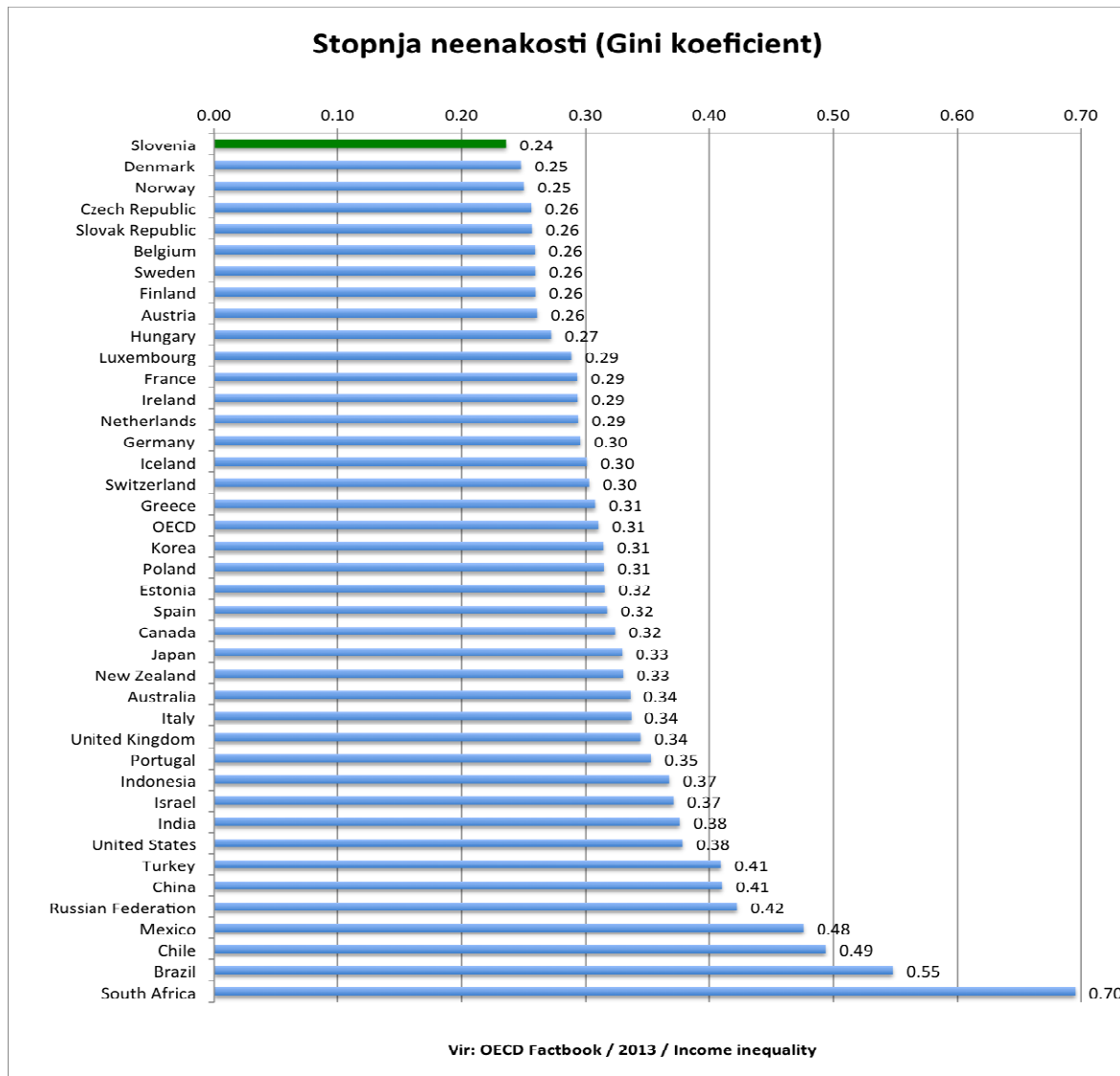

Slika 3: Lorenzova krivulja (vir:

http://www.unc.edu/depts/econ/byrns_web/Art/Glossary/LorenzCurve.jpg)

V povezavo z Lorenzovim grafikonom lahko Ginijev koeficient, ki je najbolj priljubljena in najpogosteje uporabljena mera dohodkovne neenakosti, posredno izračunamo kot razmerje med osenčeno (rdečo) površino na zgornji sliki in velikim trikotnikom pod diagonalo kvadrata (rdeča in modra površina skupaj). Z oddaljevanjem krivulje od diagonale se vrednost Ginijevega koeficienta in s tem neenakost dohodkov povečuje. Ginijev koeficient je vedno med 0 in 1, večja vrednost pomeni tudi večjo neenakost.

Ginijevi koeficienti se redno izračunavajo za vse svetovne države. Najnovejše podatke prikazuje spodnja slika. Iz nje lahko razberemo, da ima Slovenija v splošnem najmanjšo dohodkovno neenakost med vsemi svetovnimi državami, ki znaša 0.24, evropske države se večinoma gibljejo po vrednosti Ginijevega koeficienta do vrednosti 0.30. ZDA imajo že precej višji Ginijev koeficient, 0.38, velike vzhodnoazijske in latinskoameriške države pa imajo vrednosti preko 0.40, nekatere celo prek 0.50.

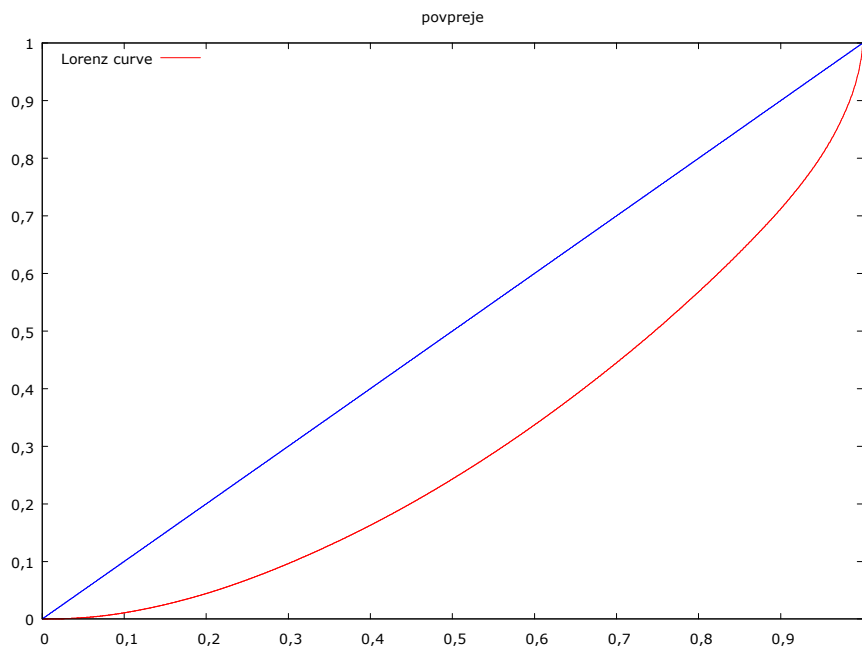

Slika 4: Najnovejši podatki o neenakosti po državah (vir: <http://damijanweblog.files.wordpress.com/2013/01/oecd-needakost.png>)

Izračunajmo torej sedanjo neenakost v prihodkih samozaposlenih prek Ginijevega koeficienta. Naša predpostavka je seveda, da je ta neenakost precej visoka, kar so pokazali že predhodni izračuni.

Spodaj je prikaz Lorenzove krivulje na temelju naših podatkov in izračun Ginijevega koeficienta prihodkov samozaposlenih.

Slika 5: Lorenzova krivulja za neenakost prihodkov med samozaposlenimi (vir: lastni izračuni)

```
povpreje
Number of observations = 2303

Sample Gini coefficient = 0,386664
Estimate of population value = 0,386832
```

Tabela 3: Izračun Ginijevega koeficienta za neenakost prihodkov med samozaposlenimi (vir: lastni izračuni)

Iz zgornjega vidimo, da je sedanja neenakost prihodkov med samozaposlenimi v kulturi res visoka, Ginijev koeficient znaša namreč skoraj 0.39. Siceršnja slovensko dohodkovno neenakost (0.24) presega za več kot 50%, velikost koeficienta pa presega denimo tudi ameriško vrednost (ZDA so znane po svoji razslojenosti, ki precej presega evropsko). Kljub temu, da iz kulturne ekonomike poznamo t.i. A-list/B-list učinek (Caves 2000) oz. veliko neenakost v porazdelitvi prihodkov, kjer ima večina umetnikov relativno nizke prihodke, nekaj t.i. superzvezd pa izjemno visoke prihodke (glej denimo Abbing 2002; Frey & Pommerehne 1989; Rosen 1981; Towse 2010), pa je opažena neenakost vseeno razlog za veliko skrb – v bodoče bi bilo dobro sprejemati ukrepe, ki bodo to raven neenakosti zmanjšali in omogočili nekoliko višje povprečne (in medianske) prihodke samozaposlenih v kulturi.

Žal bomo v nadaljevanju videli, da učinki nove zakonodaje sedanjo neenakost pomagajo nadaljevati in so v smislu neenakosti tako žal samo še prilivanje olja na ogenj.

3. Ocena učinkov novega zakona – samozaposleni brez in z pravico plačevanja prispevkov

Povejmo zdaj, na kakšen način smo izračunali učinke nove zakonodaje na dohodke samozaposlenih. Iz podatkov, ki smo jih pridobili s strani ministrstva, smo po formulah za izračun davkov in prispevkov za samozaposlene v kulturi izračunali posledice zakona za vsakega samozaposlenega v vzorcu. Izračuni se seveda bistveno razlikujejo v odvisnosti od tega, ali ima samozaposleni pravico do plačevanja prispevkov s strani ministrstva ali ne. Pri izračunu smo uporabili kalkulator za samozaposlene, ki ga razvijajo Asociacija, Artservis in Društvo novinarjev Slovenije.

V naslednjem koraku smo iz vzorca izločili vse tiste, ki imajo povprečne letne prihodke višje od 42.000 EUR, saj zanje ne velja sistem normiranih odhodkov, zato posledic zakona v tej smeri ne bo. Takšnih posameznikov je bilo 61.

V nadaljevanju smo pri oceni skupnih učinkov izračunali skupne učinke po obeh glavnih kategorijah: a) samozaposleni s pravico plačevanja prispevkov, takšnih je bilo v vzorcu 1.370; b) samozaposleni brez te pravice, takšnih je bilo v vzorcu 865.

Prva skupina - samozaposleni s pravico plačevanja prispevkov

V tej skupini je bilo 1.370 samozaposlenih. Porazdelitev absolutnih in relativnih učinkov po decilih je prikazana v spodnjih dveh tabelah in na sliki.

Model 1: Quantile estimates, using observations 1-1370
Dependent variable: razlika_2013_20
Asymptotic standard errors assuming IID errors

	tau	coefficient	std. error	t-ratio
const	0,100	-530,770	8,45128	-62,8035
	0,200	-407,216	15,2653	-26,6760
	0,300	-294,423	5,89911	-49,9097
	0,400	-248,719	6,65682	-37,3630
	0,500	-133,201	11,2645	-11,8248
	0,600	-62,9012	4,85886	-12,9457
	0,700	-15,3720	6,15498	-2,49748
	0,800	32,1059	6,41847	5,00212
	0,900	97,8289	5,61237	17,4310

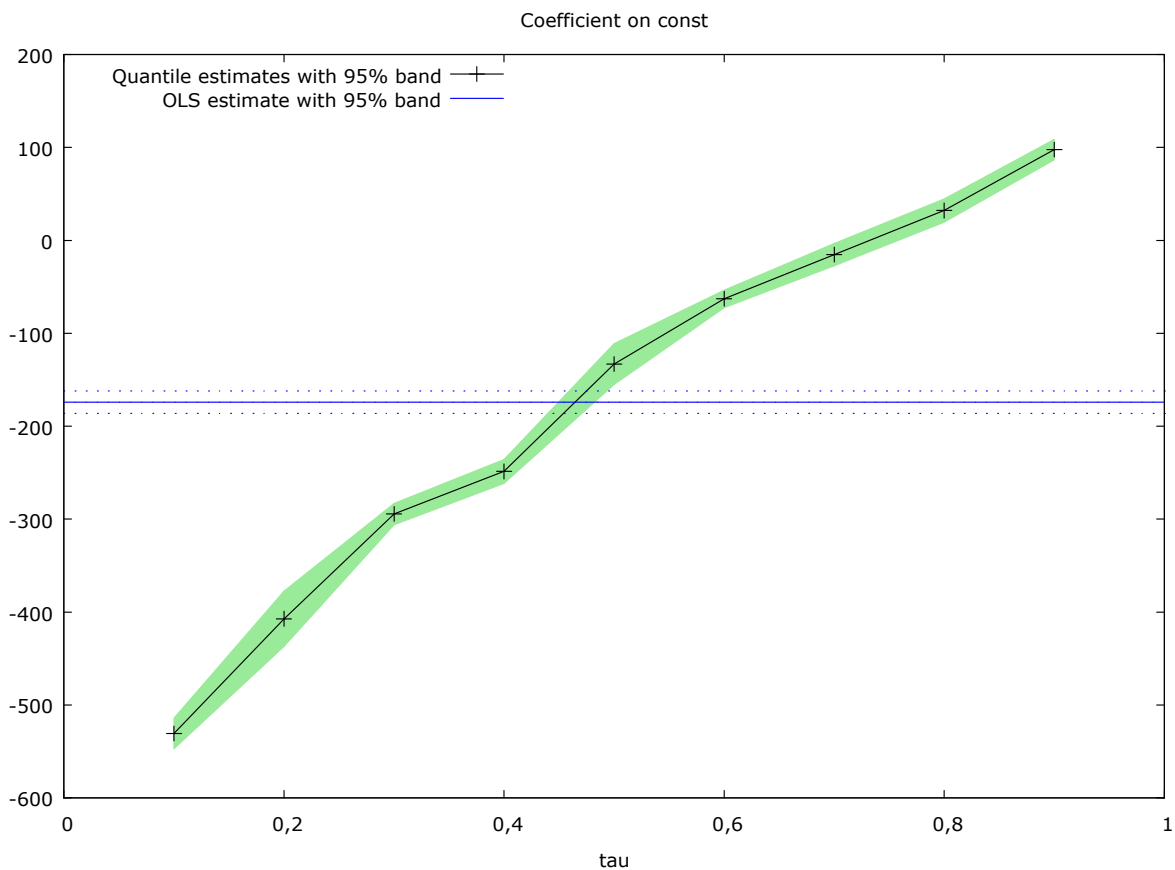
Median depend. var -133,4739 S.D. dependent var 227,8751

Tabela 4: Izračun porazdelitve učinkov po decilih, samozaposlenih s pravico plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

Iz zgornje tabele je razvidno, da so učinki v tej kategoriji negativni vsaj za spodnjih 70% samozaposlenih. Učinki postanejo pozitivni šele v osmem decilu. V tej skupini prvi prelom

nastopi pri 14.350,00 EUR, tisti, ki imajo višje prihodke, so v dobitku, ki sega do ca. 182,00 EUR. Drugi prelom nastopi pri 18.783,92 EUR, ki je meja med 2. in 3. kategorijo zavarovalne osnove, samozaposleni v tej skupini z večjimi prihodki morajo doplačevati razliko v prispevkih, zato so od tu naprej ponovno v izgubi. Od te meje naprej izguba sicer pada, vendar ne doseže naslednje točke preloma.

Na spodnji sliki je prikazana grafična porazdelitev teh učinkov, kjer je na vodoravni osi kvantilni rang (torej položaj na lestvici dohodkov, vrednost 0,4 pomeni, da je tam prikazana vrednost za prvih 40% samozaposlenih v tej skupini), na navpični osi pa je prikazan »učinek zakonodaje«, torej pozitivna ali negativna razlika v skupnih prihodkih. Iz grafa je razvidna nelinearna narava porazdelitve, kjer se do tretjega decila izgube precej strmo manjšajo, nato nastopi nekakšen prelom do petega decila, po katerem se spreminjanje razlike v prihodkih ponovno giblje relativno enakomerno, a manj strmo kot v začetku.

Slika 6: Grafični prikaz porazdelitve učinkov po decilih, samozaposleni s pravico plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

V spodnji tabeli so prikazani še relativni učinki nove zakonodaje na to skupino samozaposlenih. Koeficienti označujejo delež izgube ali dobitka v razmerju do povprečnega letnega prihodka preteklega leta (npr. vrednost -0.0215000 pomeni 2,15% izgubo). Iz te tabele vidimo, da so učinki za spodnje sloje močnejši, kot prihodki za najvišje razrede, v prvih štirih

decilih je razlike (izgube) za 6%. Pozitivni učinki so vidni šele v osmem decilu, torej le za ca. 20% samozaposlenih v tej skupini z najvišjimi letnimi prihodki.

Model 2: Quantile estimates, using observations 1-1370
 Dependent variable: razlika_v__
 Asymptotic standard errors assuming IID errors

	tau	coefficient	std. error	t-ratio
const	0,100	-0,0600000	0,000812151	-73,8779
	0,200	-0,0600000	0,00112802	-53,1904
	0,300	-0,0600000	0,00125865	-47,6702
	0,400	-0,0600000	0,00134154	-44,7247
	0,500	-0,0233147	0,00135471	-17,2101
	0,600	-0,00567940	0,000508452	-11,1700
	0,700	-0,00173132	0,000570379	-3,03538
	0,800	0,00224211	0,000427438	5,24547
	0,900	0,00604439	0,000306957	19,6913

Median depend. var -0,023307 S.D. dependent var 0,029157

Tabela 5: Izračun porazdelitve relativnih učinkov po decilih, samozaposleni s pravico plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

Na osnovi podatkovne baze smo izračunali tudi **agregirani skupni učinek za to skupino, ki znaša 238.641,74 EUR izgube²** oz. v povprečju 174,19 EUR izgube za vsakega samozaposlenega v tej skupini. Potrebno je še dodati, da so tisti samozaposleni, ki so na izgubi (takšnih je 1.015), skupaj na izgubi za 269.339,37 EUR (torej v povprečju vsak za 265,36 EUR), tisti, ki so na boljšem (takšnih je 355), pa so na boljšem skupno za 30.697,63 EUR, torej v povprečju vsak za 86,47 EUR.

Druga skupina - samozaposleni brez pravice plačevanja prispevkov

V tej skupini smo zajeli 865 samozaposlenih. Ta skupina je precej bolj prizadeta z učinki nove zakonodaje kot prva skupina. Porazdelitev absolutnih in relativnih učinkov po decilih je ponovno prikazana v spodnjih dveh tabelah in na sliki.

Model 1: Quantile estimates, using observations 1-865
 Dependent variable: razlika_2013_20
 Asymptotic standard errors assuming IID errors

	tau	coefficient	std. error	t-ratio
const	0,100	-694,853	6,52696	-106,459
	0,200	-635,415	6,22602	-102,058
	0,300	-594,583	5,71479	-104,043
	0,400	-544,150	8,31574	-65,4361
	0,500	-497,140	9,09359	-54,6693
	0,600	-440,500	10,4475	-42,1631
	0,700	-354,179	15,4902	-22,8648
	0,800	-228,998	20,2292	-11,3202

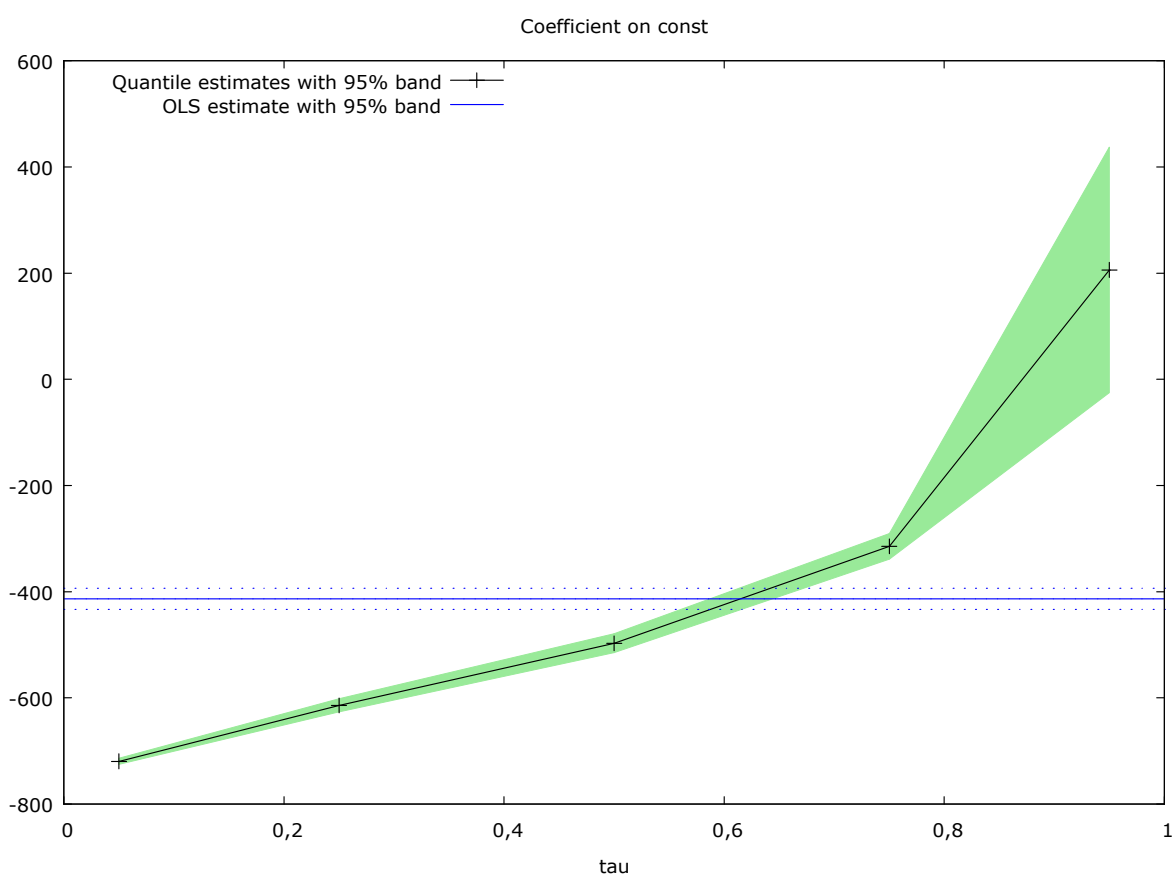
² Pri vseh nadaljnjih izračunih podajamo točkovne ocene količin, zaradi nelinearnosti v porazdelitvah, ki je posledica prelomov pri dohodninski lestvici in lestvici prispevnih stopenj, intervalov zaupanja ni priloženih. V kolikor bi bilo potrebno tudi to, bomo skušali napraviti tudi te ocene.

0,900   -43,4676   15,0591   -2,88647

Median depend. var   -497,1404   S.D. dependent var   298,6883

Tabela 6: Izračun porazdelitve učinkov po decilih, samozaposleni brez pravice plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

Iz zgornje tabele vidimo, da so na slabšem skoraj vsi v skupini, učinki pa so ponovno najmočnejši v spodnjih decilih in se precej zmanjšajo, ko prihajamo v osmi in zlasti deveti decil. To je še bolj vidno iz spodnje slike.

Slika 7: Grafični prikaz porazdelitve učinkov po decilih, samozaposleni brez pravice plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

Z zgornje slike je razvidno, da razlika postane pozitivna šele v zgornjih 5% porazdelitve, za vse druge samozaposlene v tej kategoriji je negativna. Ponovno so spodnji sloji precej bolj prizadeti kot tisti z najvišjimi prihodki.

Spodnja tabela prikazuje še relativne učinke v tej skupini, kjer je še enkrat vidno, da so daleč najbolj na izgubi spodnji sloji v tej skupini (tudi več kot 16% celotnega letnega prihodka).

Model 3: Quantile estimates, using observations 1-865
 Dependent variable: razlika_v__
 Asymptotic standard errors assuming IID errors

	tau	coefficient	std. error	t-ratio
const	0,100	-0,165079	0,0113294	-14,5709
	0,200	-0,104658	0,00239119	-43,7680
	0,300	-0,0926667	0,000744136	-124,529
	0,400	-0,0868039	0,00113357	-76,5760
	0,500	-0,0666471	0,00405285	-16,4445
	0,600	-0,0484953	0,00259517	-18,6867
	0,700	-0,0337374	0,00146587	-23,0153
	0,800	-0,0251989	0,00117079	-21,5230
	0,900	-0,0133905	0,00158353	-8,45609

Median depend. var -0,066647 S.D. dependent var 0,568271

Tabela 7: Izračun porazdelitve relativnih učinkov po decilih, samozaposleni brez pravice plačevanja prispevkov (vir: lastni izračuni)

Izračunali smo tudi skupne, agregirane učinke v tej skupini. Tisti samozaposleni, ki so na izgubi (takšnih je 811), so skupaj na izgubi za 382.107,42 EUR (torej v povprečju vsak za 471,16 EUR), tisti, ki so na boljšem (takšnih je 54), pa so na boljšem skupno za 24.374,50 EUR, torej v povprečju vsak za 451,38 EUR. **Skupni učinek v tej skupini je torej izguba v višini 357.732,92 EUR.**

Izračunani skupni agregirani neto učinek v obeh skupinah torej znaša 596.374,66 EUR izgube za samozaposlene. Nova zakonodaja bo torej prinesla veliko skupno izgubo v skupni višini skoraj 600.000 EUR za samozaposlene v kulturi v letu 2013. Kar je dodaten razlog za skrb je to, da se samo od tistih, od katerih se jemlje (torej večinoma od tistih z najnižjimi prihodki), jemlje skupno kar 651.446,79 EUR oz. 1.826-tim takšnim samozaposlenim v kulturi se vsakemu jemlje v povprečju ca. 357,00 EUR letno.

4. Sklep

Naj torej sklenemo z izračuni. Nova zakonodaja bo prinesla veliko skupno izgubo v skupni višini 596.374,66 EUR, torej skoraj 600.000 EUR skupne izgube. Kar je dodaten razlog za skrb je to, da se od tistih, od katerih se jemlje (torej večinoma od tistih z najnižjimi prihodki), jemlje skupno kar 651.446,79 EUR oz. 1.826-tim samozaposlenim v kulturi se vsakemu jemlje v povprečju ca. 357,00 EUR letno. Obenem se ohranja dosedanja velika neenakost dohodkov med samozaposlenimi – nekatere kategorije (zlasti prva) imajo Gini koeficient učinkov ukrepov še večji od predhodnega. Vse to pa je dovolj razlogov za veliko skrb.

Finančnemu ministrstvu in vladi Republike Slovenije torej predlagamo, da ob uvedeni novi zakonodaji vpelje popravek in vključi za posameznike s statusom samozaposlenih še 15% posebno osebno olajšavo, s čimer bo močno omilila negativne posledice za samozaposlene (zlasti za tiste, ki si v sedANJI krizi resnično ne vedo več pomagati zaradi nizkih prihodkov),

hkrati pa sama ne bo utrpela velikih finančnih posledic, kar je možno prav tako ovrednotiti z izračuni.